



Ndërtesa e Elektrokovës *Elektrokosova Building*
Bulevardi Bill Klinton nr.3 *Bill Clinton Bulevard no.3*
Prishtinë 10000 *Prishtina 10 000*
Republika e Kosovës *Republic of Kosovo*



Kodi i Matjes

i

Operatorit të Sistemit të Shpërndarjes

Prishtinë, Mars 2014

Versioni 1.1



PËRMBAJTJA

Kodi i Matjes së Energjisë Elektrike i OSSh	4
1. Pjesa e përgjithshme e Kodit të Matjes së OSSh.....	4
1.1.HYRJE	4
1.2.HIERARKIA E RREGULLAVE TË MATJES	5
2. Fushëveprimi, Qëllimet dhe Standardet e Shfrytëzuara	5
1.3.FUSHËVEPRIMET KRYESORE TË KËTJ KODI	5
2.1.QËLLIMET E KODIT PËR MATJE TË OSSH	7
2.2.STANDARDET REFERENTE	8
3. Pika Matëse.....	9
3.1.PËRSHKRIMI.....	9
3.2.PRONËSIA	9
3.3.E DREJTA PËR INSTALIMIN E NJEHSORËVE TË ENERGIJË DHE QASJA NË PRONË.....	9
3.4.SIGURIA.....	10
3.5.OPERIMI DHE MIRËMBAJTJA E SISTEMIT TË NJEHSORËVE	10
3.6.KËRKESAT TEKNIKE MINIMALE PËR NJEHSORË DHE LLOJET E TYRE	11
3.7.STANDARDET MINIMALE PËR PAJISJET MATËSE.....	17
3.8.SISTEMI PËR TESTIM DHE KALIBRIM.....	18
3.9.INSPEKTIMI DHE TESTIMET NË TEREN.....	19
3.10. PLOMBIMI I PAJISJEVE MATËSE.....	21
4. Evidentimi dhe Operimi me Pikën Matëse	22
4.1 LEXIMI I NJEHSORIT, GRUMBULLIMI DHE SHKARKIMI I TË DHËNAVE NË DATA BAZË.....	22
4.2 E DREJTA PËR QASJE NË TË DHËNAT E NJEHSORIT	22



4.3 OPERIMI DHE MIRËMBAJTJA E SISTEMIT TË NJEHSORËVE MATËS	23
4.4 DISPOZITAT E KODIT TË MATJES PËR FURNIZIMIN E KONSUMATORËVE ME ENERGJI ELEKTRIKE.....	23
4.5 ZËVENDËSIMI I NJEHSORËVE TË PRISHUR DHE ATYRE QË DUHET TË KALIBROHEN.....	24
4.6 MEKANIZMAT PËR ZGJIDHJEN E MOSMARRËVESHJEVE	24
4.7 NJEHSORËT SPECIAL	25
4.8 NJEHSORËT MATËS PËR KONSUMATORËT E TL, TM DHE TU ME MATJE MULTIFUNKSIONALE	25
4.9 PROCEDURAT E MATJES PËR KONSUMATORËT E TU ME MATJE DIREKTE.....	29
4.10 TËRËSIA E PIKËS MATËSE.....	31
4.11 DEFECTET NË MATJE DHE SAKTËSIA E MATJES.....	31
5. Emërtimet e shfrytëzuara në Kodin e Matjes së OSSh-së.....	32
6. Shtojcat.....	46



Kodi i Matjes së Energjisë Elektrike i OSSh

1. Pjesa e përgjithshme e Kodit të Matjes së OSSh

1.1. Hyrje

1.1.1. Kodi për Matje të Energjisë Elektrike për **Sistemin e Shpërndarjes** (tani e tutje vetëm Kodi i Matjes) përshkruan në mënyrë të përgjithshme rregullat për aplikimin e matjeve të energjisë elektrike në pjesë të ndryshme të **Sistemit të Shpërndarjes**, për kategori të ndryshme të **konsumatorëve** dhe **Përdoruesve** të ndryshëm të **Sistemit të Shpërndarjes**. Gjithashtu Kodi i Matjes duhet të mbulojë matjet që bëhen në **Gjeneratorët e Pavarur** që janë të kyçur në mënyrë direkte në **Sistemin e Shpërndarjes**.

1.1.2. Kërkesat për matjet që bëhen në pikat shkëmbyese në mes të **Sistemit të Transmisionit** dhe atij të **Shpërndarjes**, duhet të mbuloohen nga kodi i matjes së **OST-së** dhe do të plotësohen edhe kërkesat nga ky kod.

1.1.3. Rregullat e **Kodit të Matjes** së energjisë elektrike të OSSh-së, kanë për qëllim që të rregullojnë matjen e energjisë elektrike për konsumatorët, që janë të kyçur në rrjetin e **OSSH-së** dhe do të shfrytëzohen nga **Furnizuesit e Licencuar** të cilët bëjnë furnizimin me energji elektrike në territorin e Republikës së Kosovës.

1.1.4. Rregulla që përcakton matjen e energjisë elektrike për të gjithë konsumatorët dhe gjeneruesit e energjisë elektrike, përfshihet në **Kodin e Matjes** së OSSh-së gjegjësisht **Kodin e Matjes** së Energjisë Elektrike në Republikën e Kosovës.

1.1.5. Kodi për Matje të Energjisë Elektrike **do të jetë i aplikuar dhe duhet të zbatohet nga të gjithë përdoruesit në Sistemin e Shpërndarjes duke përfshirë:**

- a. Çdo **OSSH** i Licencuar që duhet të operojë nën kushtet që i janë përcaktuar me Licencë;
- b. **OSSH-të** e tjerë të Licencuar, që janë të kyçur në **Sistemin e Shpërndarjes**;



- c. **Konsumatorët e kualifikuar** që janë përcaktuar sipas ligjit që janë të kyçur në **Sistemin e Shpërndarjes**;
- d. **Gjeneratorët e Pavarur** të kyçur në **Sistemin e Shpërndarjes**; dhe
- e. Çdo **konsumatorë** që furnizohet nga **Gjeneratorët e Pavarur** të kyçur në **Sistemin e Shpërndarjes**.

1.2. Hierarkia e Rregullave të Matjes

- 1.2.1 Hierarkia e zbatimit të këtij **kodi të matjes** së energjisë elektrike, në të gjitha dokumentet zyrtare për matje, do të jetë e bazuar në renditjen e listës së dhënë më poshtë:
 - a. Ligji mbi Energjinë Elektrike;
 - b. Rregulli për Kushtet e përgjithshme të furnizimit me energji
 - c. Ligji për Meteorologji ;
 - d. **Kodi i Matjes** së OST-së;

2. Fushëveprimi, Qëllimet dhe Standardet e Shfrytëzuara

1.3. Fushëveprimet Kryesore të këtij Kodi

- 2.1.1 Sipas këtij Kodi duhet që të definohen standardet minimale të pranueshme që do të kenë efekt në matje të saktë të energjisë elektrike me të cilën shërbehen **konsumatorët, gjeneruesit e pavarur dhe përdoruesit**, të përshtatshme për qëllim të Faturimit sa më të mirë, sipas strukturës tarifore të aprovuar nga ZRRE, që vlejnë për të gjithë **konsumatorët, gjeneratorët e pavarur dhe përdoruesit** e kyçur në **Sistemin e Shpërndarjes**.
- 2.1.2 Ky **Kod** duhet të përmbajë rregullat e operimit sa më të përshtatshme dhe eficiente të pikave matëse, duke ofruar mundësitë sa më ekonomike në shpërndarjen dhe furnizimin me energji elektrike, duke përmbajtur të gjitha ndërlidhjet që duhet t'i përshtaten këtij Kodi.



2.1.3 Kriteret më të rëndësishme të **Kodit për Matje të Sistemit të Shpërndarjes** janë:

- i. Çdo **pikë kyçëse-shkëmbyese** duhet t'i ketë **njehsorët** e instaluar për matje;
- ii. **njehsorët** dhe **transformatorët matës** duhet të jenë të përshtatshëm për matjen sipas strukturës tarifore në fuqi, duke përmbytur edhe elementet e fuqisë, tarifave të aplikuara, dhe sasisë së energjisë aktive që kalon nëpër atë **pikë të matjes**;
- iii. **OSSH** e Licencuar është përgjegjëse për kushtet e instalimit të **njehsorëve për matje** për të gjithë **konsumatorët** në lokacionet e tyre të furnizimit në përputhje me aktin e licencimit;
- iv. **OSSH** duhet të siguroj saktësi kontinuale për të gjithë **njehsorët** e instaluar për matje të cilët duhet të plotësojnë standardet relevante ndërkombëtare për matje të energjisë elektrike;
- v. **Njehsorët** e instaluar duhet të jenë të sigurt, dhe të kenë qasje të lehtë për t'u lexuar dhe mirëmbajtur nga **OSSH**;
- vi. Çdo **Furnizues** i Licencuar që merret me shitjen e energjisë elektrike, për **konsumatorët e kualifikuar**, duhet të jetë i autorizuar që të ketë qasje në këta **njehsorë**;
- vii. Për **njehsorët "inteligjent"** që janë të instaluar për **konsumatorët e kualifikuar**, personat e autorizuar nga **OSSH** dhe **Furnizuesi** i Licencuar që tregton energji elektrike, kanë të drejtë që të bëjnë kontrollimin softuerik të **njehsorit**;
- viii. Për **konsumatorët e kualifikuar**, **OSSH** e Licencuar duhet t'i ruajë të dhënat historike në data - bazën e matjeve për së paku 15 muaj, në formatet që kanë qasje të lehtë dhe duhet të arkivohen për së paku 5 vjet;
- ix. Duhet që të kontrolloj **njehsorët** e matjes kontrolluese në kontinuitet, ashtu si kërkohet nga ky **Kod** të cilat duhet të përdoren për nxjerrjen e të dhënave atëherë kur **njehsorët kryesor** të matjeve janë në prishje; dhe
- x. Komisioni i përcaktuar nga ana e **MTI-së** është përgjegjës për auditimin e **njehsorëve** të instaluar për matje ashtu që të jenë në përputhshmëri me kushtet e këtij Kodi;



2.1. Qëllimet e Kodit për Matje të OSSh

- 2.1.1. Kodi për Matje** mbulon rekomandimet - praktikat që duhet të përdoren dhe specifikat e pajisjeve që duhet të sigurohen për matjen dhe regjistrimin e **njehsorëve** të ndryshëm siç janë **njehsorët** për matjen e energjisë: aktive, reaktive dhe të dukshme me të gjithë parametrat përkatës;
- 2.1.2.** Matjen edhe të parametrave tjerë siç janë: **faktori i fuqisë**, tensioni, rryma, frekuenca etj.
- 2.1.3.** Specifikon kërkesat për kalibrimin, testimin dhe komisionimin e **njehsorëve** dhe pajisjeve matëse si dhe pjesëve tjera që nevojiten për matje.
- 2.1.4.** Kodi bënë përshkrimin e përgjithshëm të specifikimeve teknike për elemente të ndryshme matjeje.
- 2.1.5.** Përshkrimi mbi leximin e **njehsorëve**, komunikimin dhe menaxhimin e të dhënave.
- 2.1.6.** Procedurat për vlerësimin e konsumit kur **njehsorët** janë të prishur si dhe çështjeve diskutabile në lidhje me konsumin nga ana e **konsumatorit, i cili** duhet të zbatohet dhe udhëhiqet nga komisioni i përcaktuar në bazë të procedurave të veçanta.



2.2. Standardet Referente

2.2.1. Standardet Internacionale që duhet të aplikohen për matje dhe që duhet të përdoren për **njehsorët matës**, për pajisjet përcjellëse si dhe për sistemet e llogaritjes dhe pagesave , janë:

Nr. Standardit	Titulli i Standardit (në gjuhën Angleze)
IEC 62053-22 Ed. 1.0 (2003) e zëvendëson standardin IEC 60687	Specification for AC Static Wat-hour Meters for Active Energy (Classes 0.2s and 0.5s)
IEC 601036	Alternating Current Static Wat - hour Meters for Active Energy (Classes 1 and 2)
IEC 601268	Alternating Current Static VAr - hour Meters for Reactive Energy (Classes 1 and 2)
IEC 60044-1 &2	Instrument transformers - Current transformers & Instrument transformers - Inductive voltage transformers
IEC 60338	Telemetry for consumption and demand
IEC 62055-31	Electricity metering - Payment systems

Një listë më e gjerë e Standardeve të **IEC**-së, është dhënë në Shtojcat 1 (**Njehsorët Matës**), Shtojca 2 (**Transformatorët Matës të Rrymës - TMRR**) dhe Shtojca 3 (**Transformatorët Matës të Tensionit - TMT**).



3. Pika Matëse

3.1. Përshkrimi

3.1.1. Pika matëse është pika ku bëhet matja e shkëmbimit të energjisë elektrike në mes të **Sistemit të Shpërndarjes**, të **Sistemit të Transmisionit**, **Gjeneruesve të pavarur**, **konsumatorëve** dhe **përdoruesve** tjerë, e vendosur në pikat ndarëse - kufizuese (ose sipas marrëveshjes) të arritura ndërmjet palëve të ndërsjella.

3.1.2. Pajisjet matëse që vendosen në **pikat matëse** duhet që të masin rrjedhjen e energjisë elektrike, siç është **Energjia** dhe **Fuqia Aktive** dhe **Reaktive**, në mënyrë të saktë në çdo interval të caktuar kohor.

3.2. Pronësia

3.2.1 Sistemet matëse janë pronë e **OSSH-së**, sipas ligjit për energjinë. Përgjegjësia e sigurisë së **sistemit matës**, që instalohet në pronë të **konsumatorit** duhet të jetë e **konsumatorit**. Të gjithë **njehsorët** para se të bëhet instalimi i tyre duhet që të lejohen për përdorim, testohen dhe të vulosen me pllomba shtetërore sipas procedurave të Meteorologjisë nga MTI.

3.2.2 Njehsorët e vendosur në trafostacionet 35/20(10) kV si dhe në trafostacionet 20(10)/0.4 kV janë pronë e **OSSH-së**.

3.3. E Drejta për Instalimin e Njehsorëve të Energjisë dhe Qasja në Pronë

3.3.1. OSSH do të instalojë **njehsorin matës** në pronën e konsumatorit jashtë objektit të banimit.

3.3.2. Konsumatori duhet që të sigurojë hapësirë të nevojshme për **sistemin matës**, pa marrë parasysh pronësinë e hapësirës si dhe të lejojë qasje për personelin e autorizuar të **OSSH-së** të Licencuar tek **sistemi i njehsorëve**.



- 3.3.3. **Vendi** që zgjidhet për vendosjen e pajisjeve matëse, për çdo rast, duhet të jetë:
- I përshtatshëm dhe me qasje të lehtë;
 - Të jetë në vend ku nuk ka mbeturina dhe plehra të ndryshëm dhe hapësira ku vendoset(n) **njehsori (njehsorët)** mos të përdoret për qëllime tjera;
 - I mbrojtur nga mundësia e hyrjeve të kafshëve që mund të shkaktojnë dëme;
 - Në distancë minimale (1.5m) nga toka dhe çdo vend ku ka mjete të djegshme.

3.4. Siguria

3.4.1. **Konsumatori** duhet të sigurojë **njehsorin** dhe kutinë (ku vendosen **njehsorët** dhe pajisjet tjera matëse të energjisë elektrike) sa i përket sigurisë fizike të tyre .

3.4.2. Kutia duhet të ju përshtatet standardeve relevante ndërkombëtare, siç është rezistenca ndaj zjarrit, lagështisë dhe sigurisë së tensionit goditës;

3.5. Operimi dhe Mirëmbajtja e Sistemit të Njehsorëve

3.5.1. **Operimi dhe mirëmbajtja e Sistemit të Njehsorëve** përfshinë: instalimin fillestar të bërë në bazë të standardeve të kërkuara, **mirëmbajtjen** e rregullt – përfshirë testimet sistematike dhe certifikimi, ndërrimin e njësive të veçanta dhe njehsorëve, kontrollimin e **TMRR, TMT** dhe **njehsorëve** tjerë, instalimin e përçuesve, terminimin, shtrirjen e mirëfilltë të kablllove, mbrojtjen, leximin periodik të **njehsorëve** si dhe nxjerrjen e të dhënave nga **njehsori, mirëmbajtjen e Qendrës Grumbulluese të të Dhënave** si dhe vëmendjen për ndonjë prishje eventuale të sistemit të **njehsorëve matës**.

3.5.2. **Mirëmbajtja e njehsorëve** është përgjegjësi e **OSSH-së**. Megjithatë, **konsumatori** do të jetë përgjegjës për sigurinë e **njehsorit** të instaluar në pronë të tij dhe duhet të garantojë që instalimet e bëra do të jenë nën mbikëqyrjen e tij. **Konsumatori**, do të sigurojë që plombat shtetërore dhe të **OSSH-së** nuk do të largohen dhe të keqpërdoren nga ndonjë individ i pa autorizuar.



3.6. Kërkesat Teknike Minimale për Njehsorë dhe Llojet e Tyre

3.6.1. Njehsorët që do të përdoren do të jenë të përshtatshëm për matjen e energjisë aktive dhe reaktive, totale dhe absolute dhe madhësive tjera elektrike sipas kategorisë së konsumit, **në mënyrë të saktë** dhe do të përmbushë standardet për tarifatat e kërkuara dhe të përcaktuara nga **ZRrE**. Tipi i **njehsorëve** që do të përdoret, do të varet nga ngarkesat/ kërkesat e ngarkesës në bazë të kontratës, si dhe nga kategoria e **konsumatorit** e përcaktuar në bazë të llojit të shpenzimit. Specifikimi teknik minimal për **njehsorët** e energjisë elektrike për çdo lloj të **njehsorëve**, është dhënë në bazë të standardeve përkatëse të **IEC**-së për çdo lloj të **njehsorëve matës** si dhe për **Transformatorët Matës të Rrymës dhe Tensionit**.

3.6.2. Karakteristikat tjera teknike në aspektin e vlerave nominale, qëndrueshmëria, aplikimi, vlerat e testimeve themelore, mbrojtja, siguria, etj do të jenë të përshkruara në KOD-in e Shpërndarjes, Rregulloret Teknike, Standardet Teknike IEC, ndërsa ky KOD më tepër përkufizohet në aspektin e përzgjedhjes, aplikimit, sigurisë dhe saktësisë së matjes.

3.6.3. Klasët e lejuara (cl) të pajisjeve matëse sipas ngarkesës (ngarkesës – fuqisë) janë të prezantuara në tabelën në vijim:

Klasa e Saktësisë (cl)					
Fuqia Maksimale e Kërkuar	>50MVA	10-50MVA	1-10 MVA	<1 MVA	<50 KVA
Tr. Matës Rrymorë	0.2 s	0.2	0.5	0.5	-----
Tr. Matës Tensioni	0.2 s	0.5	0.5	0.5	-----
Njehsorët e en. aktive	0.2 s	0.2 s	0.5	1.0	2.0
Njehsorët e en. reaktive	1	2*	2*	3	-

* nuk paraqet klasë po vetëm gabimin maksimal.



Përzgjedhja e klasës më të lartë se ajo e lejuar do të jetë përparësi, por jo obligative

3.6.4. Kufijtë e saktësisë së pajisjeve matëse janë përcaktuar me klasën e saktësisë dhe kanë kuptimin, cl 0.5 do të thotë se kufijtë e gabimit të kësaj pajisje matëse janë $\pm 0.5\%$, e kështu edhe për rastet tjera, cl 2.0 ka kufijtë maksimal të gabimit $\pm 2.0\%$

Tabelari në vijim paraqet kufijtë maksimal të lejuar të gabimit në të dy anët \pm % në përqindje për të gjitha llojet e njehsorëve (matësve dhe matësve multifunksional), në aplikim për matjen e energjisë elektrike aktive në Republikën e Kosovës.

Vlera e Rrymës (sistem të balancuar nëse nuk shprehet ndryshe)			Përqindja e lejuar e gabimit \pm në [%] për njehsor të klasës			
Për Njehsorë Direkt	Për Njehsorë Indirekt	Faktori i fuqisë	0.2	0.5	1	2
$0.05 I_b \leq I < 0.1 I_b$	$0.02 I_n \leq I < 0.05 I_n$ $0.01 I_n \leq I < 0.05 I_n$	1	0.4	1.0	1.5	2.5
$0.1 I_b \leq I \leq I_{max}$	$0.05 I_n \leq I \leq I_{max}$	1	0.2	0.5	1.0	2.0
$0.1 I_b \leq I < 0.2 I_b$	$0.05 I_n \leq I < 0.1 I_n$	0.5 induk.	0.5	1.0	1.5	2.5
$0.1 I_b \leq I < 0.2 I_b$	$0.05 I_n \leq I < 0.1 I_n$	0.8 capac.	0.5	1.0	1.5	-
$0.2 I_b \leq I \leq I_{max}$	$0.1 I_n \leq I \leq I_{max}$	0.5 induk.	0.3	0.6	1.0	2.0
$0.2 I_b \leq I \leq I_{max}$	$0.1 I_n \leq I \leq I_{max}$	0.8 capac.	0.3	0.6	1.0	-
Njehsorët trefazorë me ngarkesë njëfazore me tensione të balancuara						
$0.1 I_b \leq I \leq I_{max}$	$0.05 I_n \leq I \leq I_{max}$	1	0.5	1.0	2.0	3.0
$0.2 I_b \leq I \leq I_{max}$	$0.1 I_n \leq I \leq I_{max}$	0.5 induk.	0.5	1.0	2.0	3.0



Me kërkesa speciale të përdoruesve						
$0.2 I_b \leq I \leq I_b$	$0.1 I_n \leq I \leq I_n$	0.25 indu.	0.3	0.6	3.5	-
$0.2 I_b \leq I \leq I_b$	$0.1 I_n \leq I \leq I_n$	0.5 capac.	0.4	1.0	2.5	-

*** $0.01 I_n \leq I < 0.05 I_n$ vlen për klasat 0.2 dhe 0.5

3.6.5. Kushti minimal që duhet të plotësojë tërë **sistemi matës** (GM), do të përcaktohet me kufijtë e saktësisë, ky përcaktim mbërthen në vete të gjitha gabimet përmbledhëse nga çdo element i sistemit matës përfshirë edhe ndërlihdjet – implikimi në saktësi i përçuesve dhe lidhjeve.

Kufijtë e tolerancës së gabimit të tërësisë së sistemeve matëse, për **energjinë aktive** janë paraqitur në tabelën në vijim:

Kushti	Kufijtë e gabimit të Energjisë Elektrike Aktive sipas faktorit të fuqisë					
	Faktori i fuqisë $\cos\phi$	Kufijtë e gabimit të Pikës Matëse (+/-)				
Rryma e shprehur si përqindje e vlerës nominale		>50MVA	10-50MVA	1-10MVA	<1MVA	<50kVA
10%-120%	1	0.5%	0.5%	1.0 %	1.0 %	2.0%
5%-10%	1	0.7%	0.7%	1.0%	1.0%	2.0%
1%-5%	1	1.0%	1.0%	1.5%	1.5%	2.5%
10%-120%	0.5(-)	1.0%	1.0%	1.5%	1.5%	3.0%
10%-120%	0.5(+)	1.0%	1.0%	1.5%	1.5%	3.0%



Ndërsa kufijtë e tolerancës së gabimit të tërësisë së sistemeve matëse për energjinë reaktive janë si në vijim:

Kushti	Kufijtë e gabimit të Energjisë Elektrike Reaktive sipas faktorit të fuqisë				
Rryma e shprehur si përqindje e vlerës së rrymës së matur	Faktori i fuqisë	Kufijtë e gabimit të Pikës Matëse (+/-)			
		>50 MVA	10-50MVA	1-10 MVA	<1 MVA
10%-120%	0	3.0%	3.0%	3.0%	3.0%
20%-120%	0.866(-)	4.0%	4.0%	4.0%	4.0%
20%-120%	0.866(+)	4.0%	4.0%	4.0%	4.0%

3.6.6. Variacionet e tensionit, frekuencës, temperaturës, sekuenca reverse dhe harmonikët do të ndikojnë në saktësi dhe gabimet mund të rriten edhe deri në trefishin e klasës së aplikuar.

Tabelari mbi ndikimet e faktorëve të jashtëm në saktësinë e njehsorëve dhe vlerat maksimale të lejuara të gabimeve të lejuara; temperatura dhe asimetria:



Ndikimi i Madhësisë	Faktori i fuqisë	Vlera e Rrymës (balancuar nëse nuk shprehet ndryshe)		Koeficienti mesatar i temperaturës [%/K] tejkalimi / gabimi (limiti) (+/-) për njehsor të klasës			
		Për Njehsorë Direkt	Për Njehsorë indirekt	0.2	0.5	1	2
Variacionet e temperaturës së ambientit	1	$0.1I_b \leq I \leq I_{max}$	$0.05I_n \leq I \leq I_{max}$	0.01	0.03	0.05	0.10
	0.5 ind.	$0.2I_b \leq I \leq I_{max}$	$0.1I_n \leq I \leq I_{max}$	0.02	0.05	0.07	0.15
Njehsorët trefazorë me ngarkesë njëfazore (me tensione të balancuara)	1	$0.1I_b \leq I \leq I_{max}$	$0.05I_n \leq I \leq I_{max}$	0.3	0.6	2.0	3.0
	0.5 ind.	$0.2I_b \leq I \leq I_{max}$	$0.1I_n \leq I \leq I_{max}$	0.4	1.0	2.0	3.0

Rryma startuese e njehsorëve duhet të jetë sipas prezantimit në tabelarin në vijim:

Njehsori (Matësi)		Për njehsor të klasës			
Mënyra e kycjes	Faktori i fuqisë	0.2	0.5	1	2
Kycje Direkte	1	-	$0.005 I_b$	$0.004 I_b$	$0.005 I_b$
Kycje përmes TMRR-ve	1	$0.001 I_b$	$0.002 I_b$	$0.002 I_b$	$0.003 I_b$
Kycje përmes TMRR-ve e TMT-ve	1	$0.001 I_b$	$0.001 I_b$	$0.002 I_b$	-



Tabelari mbi ndikimet e faktorëve të jashtëm në saktësinë e njehsorëve dhe vlerat maksimale të lejuara të gabimeve të lejuara; tensioni, frekuenca, harmonikët etj.

Madhësia e ndikimit	Faktori i fuqisë	Vlera e Rrymës (balancuar nëse nuk shprehet ndryshe)		Limiti i variacionit të gabimit në përqindje (+/-) për njehsor të cl.			
		Për Njehsorë Direkt	Për Njehsorë indirekt	0.2	0.5	1	2
Variacioni i Tensionit ± 10 %	1	$0.05I_b \leq I \leq I_{max}$	$0.02I_n \leq I \leq I_{max}$	0.1	0.2	0.7	1.0
	0.5 ind.	$0.1I_b \leq I \leq I_{max}$	$0.05I_n \leq I \leq I_{max}$	0.2	0.4	1.0	1.5
Variacioni i Frekuencës ± 2 %	1	$0.05I_b \leq I \leq I_{max}$	$0.02I_n \leq I \leq I_{max}$	0.1	0.2	0.5	0.8
	0.5 ind.	$0.1I_b \leq I \leq I_{max}$	$0.05I_n \leq I \leq I_{max}$	0.1	0.2	0.7	1.0
Sekuena inverze fazore	1	$0.1 I_b$	$0.1 I_n$	0.05	0.1	1.5	1.5
Tensionet e pa balancuara	1	I_b	I_n	0.5	1	2	4
Komponentët e Harmonikëve	1	$0.5 I_{max}$	$0.5 I_{max}$	0.4	0.5	0.8	1.0
Nën-Harmonikët e rrymës	1	$0.5 I_b$	$0.5 I_n$	0.6	1.5	3.0	6.0
Fusha kontinu. magn. e jashtme	1	I_b	I_n	2.0	2.0	2.0	3.0
Induksioni mag. i jasht. 0.5 mT	1	I_b	I_n	0.5	1.0	2.0	3.0
Fusha elektromag. RF	1	I_b	I_n	1.0	2.0	2.0	3.0
Akcesorët operues		$0.05 I_b$	$0.01 I_n$	0.05	0.1	0.5	1.0



Fushat radio-frekuencore të kontakteve	1	I_b	I_n	1.0	2.0	2.0	3.0
Goditjet kalimtare	1	I_b	I_n	1.0	2.0	4.0	6.0
Qëndrueshmëria në oscilimet valore të shuarseve	1	-	I_n	1.0	2.0	2.0	3.0

3.6.7. Saktësia e matjeve verifikohet sipas rregullave të meteorologjisë (udhëzimit administrativ adekuat) dhe në vlera testuese të ndryshme të cilat janë të përshkruara në detale në këto rregulla dhe janë përgjegjësi i Agjencionit të Meteorologjisë së Kosovës në kuadër të MTI-së.

3.6.8. Kushtet ambientale dhe stabiliteti elektrik gjatë testimeve laboratorike do të jenë të përshkruara në rregullat e AMK, të bazuara në standardet IEC 62053; 11, 21, 22, 23 dhe nuk janë subjekt i këtij Kodi.

3.6.9. Njehsorët matës të energjisë elektrike, **TMRR**, **TMT** me saktësi më të ulët se sa ato që kërkohen në specifikacionin me kërkesa minimale, do të mbahen në përdorim derisa të mundësohet ndërrimi i tyre.

3.7. Standardet Minimale për Pajisjet Matëse

3.7.1. Ndërrimi i Tarifave - nëse **OSSH** ose **Operatori i Tregut** dëshiron që të bëjë ndërrimin e tarifave dhe atëherë kur kërkohet që për këtë qëllim të bëjë ndërrimin e pajisjeve matëse ose që pajisjet matëse të instaluar të punojnë me tarifa të tjera, atëherë ai duhet të zbatojë rekomandimet e **ZRrE**-së.



3.7.2. Koha e llogaritjes do të bëhet sipas kohës universale dhe ndërrimi i llogaritjes së kohës (koha verore dhe ajo dimërore) do të bëhet nëpërmjet **Qendrës së Grumbullimit të të dhënave.**

3.7.3. Atëherë kur përdoren tarifa të ndryshme që nënkupton çmime të ndryshme të energjisë elektrike varësisht nga ora e shfrytëzimit të energjisë elektrike, pajisjet matëse për energji elektrike duhet të kenë të instaluar njehsorin kohor (ora interne) ashtu siç kërkohet me anën e procedurave të Meteorologjisë dhe Standardeve relevante ndërkombëtare si Standardet **IEC.**

3.7.4. Atëherë kur shitja e energjisë elektrike për **konsumatorë** të kualifikuar të ndryshëm, bëhet në bazë kohore dhe duke pasur parasysh instalimin elektrik, matjet duhet të bëhen në çdo 15 minuta të vlerës së kërkesës, çdo periudhë e llogaritjes duhet të fillojë në orë të plotë, në çdo gjysmë ore dhe në çdo ¼ e orës.

3.8. Sistemi për Testim dhe Kalibrim

3.8.1. Agjensioni i Meteorologjisë së Kosovës (në kuadër të **MTI-së**) e ka përgjegjësinë për miratimin, aprovimin, certifikimin, testimin dhe plumbimin e **njehsorëve matës** që duhet të përdoren.

3.8.2. Të gjithë **njehsorët** dhe pajisjet matëse duhet të ri-kalibrohen ose ri-atestohen dhe pllombohen me pllomba shtetërore periodikisht sipas intervaleve të përcaktuara dhe të definuara sipas prodhuesit gjegjësisht standardeve relevante ndërkombëtare **IEC** standardeve (SK EN ; 50470-3, 62056-21, 62052-11, 52056-46 dhe ato SK EN; 62053..) për matje dhe sipas rregulloreve të përcaktuara nga **MTI.**



3.8.3. Regjistri i të dhënave për të gjithë **njehsorët** do të mirëmbahet nga njësitë i **OSSH**-së që tregon numrin serik të tyre, datën e instalimit, datën e tërheqjes nga përdorimi, datën e ri-instalimit si dhe numrin e plumbimit ashtu siç kërkohet me ligj dhe rregullat nga ana e **ZRrE**. Këto të dhëna mund të kërkohen në çdo kohë nga **Drejtoria e Meteorologjisë**.

3.8.4. OSSH duhet të mbajë regjistrin e të gjithë **njehsorëve** që tregon numrin serik të tyre, numrin e plumbimit, datën e testimit, gabimin e shfaqur gjatë kohës së testimit, vlerën e saktësisë pas kalibrimit që të mundësojë kontrollimin e mundshëm në ndonjë periudhë të kërkuar kohore të përcaktuar sipas **ZRrE** dhe standardeve ndërkombëtare për energji elektrike.

3.9. Inspektimi dhe Testimet në Teren

3.9.1 **OSSH** bënë testimin e **njehsorëve** sipas planit të rregullt dhe ad-hoc ose sipas kërkesës së bërë nga ana e **konsumatorit** (ky testim nuk mund të bëhet më shpesh se një herë në 2 (dy) vite për njehsorët direkt, për çdo kërkesë nga ana e **konsumatorit** në afatin më të shkurtër, shpenzimet e testimit do të barten nga ana e tij).

3.9.2 **OSSH** e Licencuar duhet të ketë pajisje të përshtatshme për testim për të gjithë **njehsorët** në përdorim.

3.9.3 Pajisja portabël elektronike për testim të **njehsorëve** me burim statik të saktësisë $cl\ 0.2$ duhet të jenë në dispozicion për testime. **Pajisjet portabël të referuara më lartë të klasës 0.2** (mund të përdoren edhe ato me $cl\ 0.1$) që përdoren për testime, duhet të testohen dhe të kalibrohen kohë pas kohe duke përdorur **njehsorët** elektronik me klasë më të lartë sipas rregullave, ose të paktën të atestohen me pajisjet me $cl\ 0.05$ të kalibruara.



3.9.4 Testimi i **sistemeve matëse** dhe **njehsorëve** duhet të bëhet në mënyrë periodike sipas kësaj tabele:

Nr.	Tipi i Njehsorit	Periudha Minimale për Testim
1	Njehsorët indirekt multifunksional të cilët kyçen përmes TMRR dhe TMT	Së paku 1 (një) herë në vit ose kur të merret ankesa, cilado kohë që është më e shkurtër.
2	Njehsorët gjysmë-indirekt multifunksional të cilët kyçen përmes TMRR	Së paku 1 (një) herë në vit ose kur të merret ankesa, cilado kohë që është më e shkurtër.
3	Njehsorët Njëfazorë dhe Trefazorë të Tensionit të Ulët – lidhje direkte	Së paku një herë në 6 (gjashtë) vite ose kur të merret ankesa, cilado kohë që është më e shkurtër.

3.9.5 Testimi i përbashkët në prezencë të përfaqësuesit të **konsumatorit** kurdo që është e mundur posaçërisht **TMRR**, **TMT**, **Njehsorët** e kërkesës maksimale (të ashtuquajturit GM multifunksional) duhet të bëhet në bazë vjetore, ose në çdo gjashtë muaj varësisht nga rasti që paraqitet.

3.9.6 Me rastin e ndonjë kërkesë nga ana e **konsumatorit**, **njehsori** / pajisjet matëse duhet të testohen me anën e pajisjeve adekuate sipas rregullave të këtij KOD-i dhe procedurave që rrjedhin nga **OSSH**.

3.9.7 **OSSH** duhet të mbajë regjistrin e të gjithë **njehsorëve** që tregon numrin serik të tyre, vendndodhjen, numrin e plombimit, datën e testimit, gabimin e shfaqur gjatë kohës së testimit, vlerën e saktësisë që të mundësoj kontrollimin e



mundshëm në ndonjë periudhë të kërkuar kohore të përcaktuar sipas **ZRrE** dhe standardeve ndërkombëtare për energji elektrike.

3.10. Plombimi i Pajisjeve Matëse

3.10.1. OSSh mund të vendos dy ose më shumë plomba në çdo **njehsorë**, ndërprerës, në maksigraf (në reset) dhe aparatura tjera që janë të vendosura në pronë të **konsumatorëve** dhe asnjë person tjetër përveç atyre të autorizuar nga **OSSh**, nuk kanë të drejtë qasje në to. **Konsumatori** duhet të sigurojë se plombat e vendosura në **njehsorë** duhet të sigurohen ashtu siç kërkohet nga ai dhe mos të dëmtohen nga asnjë person i paautorizuar.

3.10.2. Njehsorët, terminallet e **njehsorëve**, kutitë e **njehsorëve**, terminallet në sekondar të **TMRR-ve** dhe të **TMT-ve**, terminallet ku bëhet testimi etj., duhet të sigurohen me etiketa plastike ose të plumbit, të qarta dhe të lexueshme që do të tregojnë numrin që e kanë, shenjën e identifikimit të **OSSh-së** dhe që janë të lidhura me tel jo-korrodues të çeliktë.

3.10.3. OSSh do të kontrollojë dhe mirëmbajë çështjet e ndërlidhura me plumbim, pajisjet për plumbim, duhet të mbajë regjistrin e pajisjeve të plumbimit, regjistrin për personat e autorizuar që i kanë përdorur këto pajisje dhe vendvendosjen e tyre.

3.10.4. Nëse personi i autorizuar i **OSSh-së** së Licencuar e gjen ose vërteton se plomba është e prekur ose e shkatërruar, atëherë ai duhet që brenda së paku 3 (tre) ditë pune të njoftojë organin përgjegjës për plumbim si dhe palën ku është gjetur plomba e dëmtuar.



3.10.5. OSSh përkatësisht personi i autorizuar për plumbim duhet që sa më shpejtë që është e mundur të zëvendësojë plumbën e dëmtuar.

3.10.6. Atëherë kur shihet se pajisja matëse nuk i plotëson kriteret për matje të sigurt, (pajisja matëse ku është dëmtuar plomba), **OSSH** duhet që të bëjë zëvendësimin e pajisjeve matëse me të re, si dhe për ekzistuesen të bëhet testimi dhe kalibrimi i nevojshëm ashtu siç kërkohet me këtë **Kod të Matjes** dhe procedurave të OSSH-së aprovuar nga ZRRE.

3.10.7. Shpenzimet që do të bëhen me rastin e zëvendësimit të plumbës duhet të mbulohen nga ana e dëmtuesit.

4. Evidentimi dhe Operimi me Pikën Matëse

4.1 Leximi i Njehsorit, Grumbullimi dhe Shkarkimi i të Dhënave në Data Bazë

4.1.1 OSSh do të aranzhojë leximin e **njehsorëve** të kategorive të ndryshme nëpërmjet përfaqësuesit të autorizuar në varshmëri nga kategoria e **konsumatorit**. **Njehsorët** ose të dhënat e regjistruara mund të lexohen në mënyrë manuale ose duke përdorur pajisje për lexim nëpërmjet portës optike të **njehsorit** ose pajisjes që lexon nga largësia e kryer nga përfaqësuesi i **OSSH-së**.

4.1.2 Atëherë kur është instaluar **njehsori** "inteligjent" për **konsumatorët** e kualifikuar dhe **Gjeneratorët e Pavarur**, **OSSH-së** duhet t'i kërkohet që të mbajë databazën e matjeve të **njehsorit** për **konsumatorin** ose **gjeneratorin** për:

- a) 15 muaj në formatet që kanë qasje të lehtë; dhe
- b) 5 vjet në arkiv.

4.2 E drejta për Qasje në të Dhënat e Njehsorit

4.2.1 Personat që kanë të drejtë qasjeje në të dhënat e **njehsorit** janë:

- a) **OSSH**, që është përgjegjëse për instalimin e **njehsorëve**;



- b) **Qendra e Kontrollit të OSSh-së;**
- c) **Operatori i Transmisionit** nëse të dhënat e tilla janë të nevojshme për qëllime të planifikimit të **Sistemit të Transmisionit;**
- d) **Konsumatori** i energjisë elektrike ose **Gjeneruesi** i Energjisë Elektrike në vendin e instalimit të **njehsorëve** ashtu siç e kërkon rasti dhe deri në nivelin e duhur të lejuar;
- e) Çdo person tjetër që për kohën në fjalë ka marrëveshje që të bëjë furnizimin me energji elektrike tek **konsumatorët**. Në bazë të klauzolës (e), personi duhet të paraqesë autorizimin në formë të shkruar nga **konsumatori** tek **OSSH**; dhe
- f) Komisioni por vetëm atëherë kur një informatë e tillë kërkohet për çështjet në lidhje me kontrollimet dhe **shqyrtimet**.

4.3 Operimi dhe Mirëmbajtja e Sistemit të Njehsorëve Matës

4.3.1. **Operimi dhe mirëmbajtja** e sistemit të **njehsorëve matës** duhet të jetë ekskluzivitet i **OSSH-së**.

4.3.2. **Operimi dhe mirëmbajtja** e Sistemit të **njehsorit** përfshinë instalimin e bërë në bazë të standardeve të kërkuara, mirëmbajtjen e rregullt, kontrollimin e **TMRR**, **TMT**, dhe **njehsorëve** tjerë, instalimin e përçuesve, terminalët, shtrirjen e mirëfilltë të kablllove, mbrojtjen, pastrimin dhe gjendjen e lidhjeve të kutive të **njehsorëve**, gjendjen e plombave, leximin ditor të rregullt të **njehsorëve** si dhe nxjerrjen e të dhënave nga pajisja për lexim, nga **Qendra Grumbulluese e të Dhënave** si dhe kushtimit të vëmendjes për ndonjë prishje eventuale të sistemit të **njehsorëve matës**.

4.4 Dispozitat e Kodit të Matjes për Furnizimin e konsumatorëve me energji elektrike



4.4.1 Duke pasur parasysh dispozitat për furnizimin me energji elektrike të **konsumatorëve** të ndryshëm dhe procedurave për:

- leximin e **njehsorëve matës** të energjisë elektrike;
- vlerësimin e konsumimit në rastin kur ka prishje dhe ndërprerje në furnizim;
- plumbimin e **njehsorëve**;
- qasjen në pronat e **konsumatorëve** (për leximin e **njehsorëve**) që furnizohen me energji elektrike; dhe.
- inspektimin dhe testimin e **njehsorëve matës** të energjisë elektrike.

4.5 Zëvendësimi i Njehsorëve të prishur dhe atyre që duhet të kalibrohen

4.5.1 OSSH duhet të ketë në inventarin e tij **njehsorë** rezervë në sasi të mjaftueshme, për zëvendësime të mundshme, për **njehsorët** që duhet të kalibrohen, që nuk punojnë si dhe për ata që mund të prishen.

4.5.2 Normat e inventarit për **njehsorët** rezervë duhet të mbahen në çdo Distrikt. Duhet të merret parasysh krahasimi i numrit të **njehsorëve** që gjenden në servisim dhe kalibrim dhe atyre që mund të prishen, si dhe shfrytëzimin e statistikave për ndërrim të njehsorëve në këtë aspekt.

4.6 Mekanizmat për Zgjidhjen e Mosmarrëveshjeve

4.6.1 Mosmarrëveshja e mundshme, mes **OSSH-së** dhe **konsumatorëve**, duhet të zgjidhet në bazë të marrëveshjes të bazuar në “Rregulla për zgjidhjen e ankesave dhe kontesteve ne sektorin e energjisë”, të nxjerrë dhe aprovuar nga **ZRrE**.

4.6.2 Çdo mosmarrëveshje në mes të **Përdoruesve** dhe **OSSH-së** që ka lidhje me **njehsorët matës** dhe metodat matëse zgjidhen në bazë të “Rregullit për



zgjidhjen e ankesave dhe kontestëve në sektorin energjisë” bazuar në dispozitat e këtij KOD-i dhe KOD-it të Shpërndarjes

4.6.3 Çdo mosmarrëveshje në mes të **OST**-së dhe **OSSH**-së për metodat e matjes dhe në lidhje me **njehsorët matës**, në pikat e shkëmbimit duhet të zgjidhet në bazë të dispozitave të **Kodit të Matjeve të OST-së** dhe **KODE**-ve të **Rrjetit** dhe të **Shpërndarjes**. Në rast se nuk mund të gjendet zgjidhje adekuate atëherë do të konsultohet Komisioni përkatës dhe **ZRrE**.

4.7 Njehsorët Special

4.7.1 Njehsorët me parapagim – **OSSH** e Licencuar, nëse është e nevojshme dhe e domosdoshme, mund të vendos këta **njehsorë** të energjisë elektrike për pagesën e energjisë elektrike në vend të **njehsorëve** konvencional. Me parapagim do të nënkuptohet që **konsumatorët** do të paguajnë energjinë elektrike, para se ta harxhojnë atë.

4.7.2 Njehsorët tarifor do të vendosen dhe mund të vendosen atëherë kur, **ZRrE** vendos për metodat matëse të energjisë elektrike dhe udhëzimeve që ky organ i përcakton.

4.7.3 Njehsori që shërben për matjen e energjisë së **eksportuar/importuar** që **konsumatori** me mundësi të gjenerimit të energjisë elektrike (me gaz, turbinat e erës dhe ata me prodhim të celulave fotovoltike) mund ta eksportojnë energjinë e tepruar.

4.8 Njehsorët Matës për Konsumatorët e TL, TM **dhe** TU me Matje Multifunkionale



- 4.8.1 Njehsorët** dhe pajisjet matëse për trafostacionet dhe nën-trafostacionet ndërlidhëse OST me **OSSH** që furnizon me nivel tensioni mbi 35 kV (pa e përfshirë atë) duhet të instalojë **njehsorët** dhe pajisjet gjegjëse matëse, sipas rregullave dhe kodeve të OST-së.
- 4.8.2 Konsumatorët** që janë të lidhur në nivelin e tensionit 35 kV dhe 10 (20) kV të trafostacionit, atje ku ekziston edhe niveli 6 kV duhet që të kenë **njehsorë** të veçantë në pikat dalëse të dërgesës në drejtim të tyre.
- 4.8.3** Për furnizim të **konsumatorëve** 10 (20) kV tek trafostacionet që janë të montuara në shtylla, këta **njehsorë** dhe pajisje matëse duhet të montohen në panel, të jenë të dukshëm dhe të përshtatshëm për lexim. Këta **konsumatorë** konsiderohen si **konsumatorë** 0.4 kV. Të gjithë **konsumatorët** e tillë duhet të sigurojnë qasje të veçantë dhe pa asnjë problem tek **njehsorët**, për punëtorët e autorizuar të **OSSH**-së.
- 4.8.4 Transformatorët Matës të Rrymës (TMRR)** që përdoren për matje janë vetëm të një herësi, që shërbejnë vetëm për matjen e energjisë elektrike. Ky herës duhet të zgjidhet bazuar në standardet internacionale që aplikohen në UE, përjashtim bëhet te trafostacionet e TM të OSSH-së ku mirëmbajtja dhe mbikëqyrja është e drejtë e vetme e OSSH-së.
- 4.8.5** Derisa e zgjedhim raportin e herësit për **TMRR**, ngarkesa maksimale duhet të merret 80% e ngarkesës maksimale të kontraktuar ose 100% e ngarkesës maksimale të regjistruar (për konsumatorët ekzistues).
- 4.8.6 Qendra e kontrollit** e **OSSH**-së duhet të kontrolloj raportin e herësit të **TMRR**-ve çdo vit ose atëherë kur kërkohet rritje e kërkesës nga ana e **konsumatorit**.



- 4.8.7** Për **konsumatorët** që pikën matëse e kanë të vendosur në nivelin 10 kV, pranë konsumatorit, një kabinet ku vendosen pajisjet matëse duke përfshirë **TMRR** dhe **TMT** si tërësi - njësi, duhet të vendoset në pronën e **konsumatorit**. Kjo lidhje duhet të realizohet nëpërmjet një kablloje kyçëse 10 (20) kV dhe në pajtueshmëri me rregullat e caktuara të **OSSH**-së.
- 4.8.8** Për **konsumatorët** që furnizohen me nivel tensioni 35 kV, me pikë matëse të këtij niveli dhe pranë konsumit, duhet të bëhet një realizim i njëjtë i lidhjes si në pikën 4.8.7.
- 4.8.9** Në **TMRR** nuk duhet të ketë asnjë lloj siguresash si në anën e **TL** ashtu edhe në atë të **TU**. Shkarkuesit e mbitensionit duhet të vendosen para **TMRR** dhe **TMT**. Siguresat e **TL** dhe **TU** të **TMT** duhet të jenë të plumbuara.
- 4.8.10** Lidhjet e **TM (Tensionit të Mesëm)** në pronën e **konsumatorit** (35/10(20) kV) që bëhen nëpërmjet **TMRR** –ve dhe **TMT** -ve duhet të realizohet ashtu që:
- Me kabllo me mbështjellës të çeliktë do të realizohet lidhja e **TMRR** dhe **TMT** si një tërësi e pandërprerë deri te kutia e Panelit të **njehsorëve matës**.
 - Nëse përdoret kabli jo i çeliktë atëherë ai kabëll duhet të futet në gypa (tuba të përcaktuar sipas standardeve përkatëse) dhe nuk duhet të futen drejtë për së drejti nën dhe.
 - Aty ku kryhet lidhja e kabllit me kutitë e **TMRR**-ve dhe **TMT**-ve si njësi (për secilin) si dhe e kutisë së **njehsorëve matës** duhet të realizohet me shtrëngues metalik si dhe me dadot siguroese dhe që gjithsesi duhet të mbyllën me material epoksid ose mbështjellës tkurrës termoplastik.
 - Pjesa e çeliktë e mbështjellësit të kabllit duhet të përtokëzohet nëpërmjet shtrënguesit të metaltë ashtu siç është cekur më lartë.
 - Gjatësia e preferuar e mbështjellësve tkurrës termoplastik ose të ndonjë materiali tjetër duhet të jetë së paku 1.5 m nga terminali i lidhjes të **TMRR**-së ose **TMT**- së.



(f) Të gjithë **TMRR**-të ose **TMT**-të si dhe **njehsorët matës** preferohet të jenë afër njëri tjetrit.

4.8.11 Lokacioni i **njehsorëve matës** të **TM (Tensionit të Mesëm)** duhet të jetë në distancë të arsyeshme nga pika e hyrjes në pronën e **konsumatorit** ashtu që personi i autorizuar i **OSSH**-së mund të ketë qasje tek **njehsorët matës** pa kërkuar asistencë nga personeli i autorizuar i **konsumatorit** të **TM**. Lokacioni duhet të ketë vizibilitet të qartë nga jashtë pronës së **konsumatorit**. Kutia ku vendosen pajisjet matëse duhet të jetë e izoluar nga ndikimi i lagështisë dhe kushtet tjera atmosferike të përcaktuara sipas standardeve **IEC** përkatëse.

4.8.12 OSSH duhet të sigurojë të gjithë **njehsorët matës** për të gjitha lidhjet e **TM**. Nën kushte të veçanta atëherë kur kjo mundësi lidhjeje nuk ekziston, atëherë në anën e **TU (Tensionit të Ulët)** duhet të vendosen Pajisjet Matëse dhe duhet që sa më shpejtë që është e mundur të zëvendësohen këto lidhje me ato në anën e **TM**-së.

4.8.13 Kur ekziston lidhje e pajisjeve matëse vetëm në anën e **TU**, ndërsa konsumatori ka faturim në grupin tariforë të **TM** sipas marrëveshjes për kyçje, **OSSH** duhet që **konsumatorin** ta ngarkojë me humbjet që shkaktohen si pasojë e humbjeve në Transformatorë ose ta ndërrojë marrëveshjen për kyçje dhe faturimi të kalohet në **TU** (në harmoni me konsumatorin).

4.8.14 Konsumatori ka të drejtë të zgjedhë llojin e pikës matëse, sipas së cilës mund të zgjidhet edhe grupi tariforë i faturimit nëse plotësohen kushtet e parashtruara në **KOD**-in e shpërndarjes dhe në Standardet e Sigurisë dhe Planifikimit të **OSSH**-së, aprovuar nga **ZRRE**.

4.8.15 Pika matëse për konsumatorët e tensionit të ulët, me matje gjysmë-indirekte multifunkionale duhet të zhvillohet njësoj si te udhëzimet për pikat matëse të **TM** me një ndryshim që **TMT**-të nuk ekzistojnë, ndërsa vendi i marrjes së



tensioneve për pikë matëse duhet të mufohet (mbështjellje izoluese atmosferike termike) me material termotkurrës termoplastik.

4.9 Procedurat e Matjes për Konsumatorët e TU me matje Direkte

4.9.1 Konsumatorët e tensionit të ulët sipas mënyrës së shpenzimit të energjisë elektrike dhe veprimtarisë së tyre, ndahen në disa grupe tarife të ndryshme e që mund të jenë komercial me matje direkte, amvisëri, institucione, ndriçim publik etj., por që në aspektin e matjes dhe kompletimit të pikës matëse paraqesin të njëjtën mënyrë të trajtimit.

4.9.2 Pajisjet matëse duhet të vendosen brenda pronës së **konsumatorëve**, në vend të përshtatshëm si dhe në kuti (orman) që duhet të mbyllet e që kjo kuti sigurohet nga vet **konsumatori**.

4.9.3 Pika e vendosjes së **njehsorit matës** të energjisë elektrike duhet të mundësoj qasje të lehtë për lexim, për inspektim dhe **mirëmbajtje**. Pajisja matëse duhet jetë e përshtatshme për inspektim dhe për mirëmbajtje që do të bëhet nga ana e personit të autorizuar nga **OSSH**.

4.9.4 Kutia e pajisjes matëse për energji elektrike duhet të jetë e plombuar me dy plomba që do të pamundësoj çdo ndërhyrje si nga ana e **konsumatorit** ashtu edhe nga ana e personit që e bënë leximin e **njehsorit** i autorizuar nga ana e **OSSH**-së.

4.9.5 Brenda kutisë së **njehsorit matës** nuk duhet të ketë siguresa apo lidhëse serike, para **njehsorit matës**, ashtu që personeli i paautorizuar dhe **konsumatori** mos të ketë mundësi qasjeje para **njehsorit matës**. Për rastet e domosdoshme dhe kur posedohet Ormani Kabllorik Kyçës (OKK ose KPO – siç emërtohet zakonisht)



duhet të jenë të ndërtuara ashtu që të mbyllen asisoj që të pamundësohet qasja dhe pllombohen nga ana e OSSH-së.

4.9.6 Linja furnizuese deri te kutia ku janë të vendosur **njehsorët** dhe pajisjet matëse duhet të jetë e realizuar nëpërmjet të kablllove adekuate të specifikuara sipas standardeve teknike dhe e pa ndërprerë, vazhduar apo dëmtuar gjatë gjithë trasesë së saj (përveç lidhjeve të jashtme të dukshme në konzolla apo të ngjashme me qasje të kufizuar).

4.9.7 Atëherë kur furnizimi i **konsumatorëve** bëhet nëpërmjet të kablllove nëntokësorë, nuk duhet që të ketë ndërprerje, lidhje "T" në mes të këtyre kablllove dhe të OKK apo kutisë ku janë të vendosur **njehsorët** dhe pajisjet matëse të energjisë elektrike. Për **konsumatorët** ekzistues që kanë kutinë kyçëse kabllovike (OKK) të instaluar është e domosdoshme dhe e nevojshme që të bëhet pllombimi i tyre.

4.9.8 Të gjitha lidhjet duhet të jenë të realizuara nëpërmjet konektorëve në terminalin e **njehsorëve**.

4.9.9 Çdo ndërprerës për ndërprerje të furnizimit me energji elektrike duhet të vendoset pas **njehsorëve**

4.9.10 Procedurat e Matjes për Konsumatorët e ndryshëm në Objektet Banesore

4.9.11 Paneli i **njehsorëve matës** në ndërtesat shumëkatëshe duhet të vendoset kryesisht në katin përdhësë dhe do të përcaktohet gjatë fazës së dhënies së kushteve teknike të kyçjes dhe **projektimit** me aprovimin e OSSH-së duke qenë në vendin ku ka qasje të lehtë për lexim, monitorim dhe **mirëmbajtje** për personelin e autorizuar nga **OSSH**.



4.9.12 Ndërtesat shumëkatëshe duhet të kenë **njehsorin** për matjen e energjisë totale, për të gjithë objektet në traforegjonin përkatës me lexim në distancë si dhe **njehsorët** për çdo **konsumatorë** veç e veç.

4.9.13 Përtokëzimi duhet të bëhet për tërë panelin ashtu siç kërkohet nga standardet relevante ndërkombëtare.

4.9.14 Konsumatorët në këto objekte janë të të gjitha kategorive në TU; Amvisëri, komercial etj

4.10 Tërësia e Pikës Matëse

4.10.1 Gjatë përshkrimit të kushteve teknike të kyçjes do të përcaktohet vendi dhe lloji i matjes si dhe specifikat tjera teknike sipas KOD-it të shpërndarjes dhe rregullave e standardeve në fuqi. Aplikimi e detaleve tjera teknike është përshkruar në rregulloret teknike, standardet teknike(IEC), udhëzimet, rekomandimet, rekomandimet e prodhuesve etj.

4.10.2 OSSH bazuar në Ligjet për energji dhe energji elektrike, kodet, standardet dhe rregullat tjera në fuqi, do të krijojë procedurat e përpikta mbi mënyrën e qasjes, mirëmbajtjen, përcjelljen dhe kontrollin e të gjitha pikave matëse në tërë territorin e Kosovës.

4.11 Defektet në Matje dhe Saktësia e Matjes

4.11.1 Pas testimit të pajisjeve matëse dhe pasi që vërtetohet kufiri i pasaktësisë përpilohet raporti për gjendjen dhe vlerat e testuara të **njehsorit**. Pavarësisht a është gabimi në plus ose minus dhe tejkalon vlerën 3 herë e klasës së saktësisë (p.sh. për **njehsorët** e drejtpërdrejtë klasa e saktësisë është 2.0 , kufiri i lejuar do të ishte 6.0%) atëherë bëhet ri-llogaritja e energjisë dhe përmirësimi i faturimit për 12 (dymbëdhjetë) muajt e fundit përkatësisht 6 muajt e fundit për



konsumatorët shtëpiak. Kur vendoset **njehsori** kontrollues dhe kur vërtetohet se dallimi në lexim është 1.5 herë më i lartë, atëherë vepohet siç u tha më lartë.

4.11.2 Në rastin kur konstatohet se **njehsori** ka gabuar 100, nuk ka regjistruar fare, atëherë korigjimi i energjisë elektrike do të bëhet sipas mesatares paraprake të shpenzimit të **konsumatorit**, gjithashtu te rastet e defektit të ndonjë sistemi matës (pa ndonjë ndërhyrje të qëllimshme) vepohet me mesatare duke zbritur shpenzimin e regjistruar dhe faturuar.

4.11.3 Defektet e qëllimta në matje do të trajtohen sipas procedurave për shfrytëzim të paautorizuar të energjisë elektrike të aprovuara nga ZRRE.

5. Emërtimet e shfrytëzuara në Kodin e Matjes së OSSh-së

5.1.1. Terminologjia e përdorur është e njëjtë me terminologjinë e **Kodit të Shpërndarjes** dhe me të gjitha procedurat në **OSSH**.

5.1.2. Këto emërtime janë prezantuar edhe në këtë dokument për t'u shfrytëzuar më lehtë dhe për qasje më të mirë.

5.1.3. Disa nga termat nuk janë aplikuar në këtë dokument, mirëpo do të kenë aplikim në procedurat dhe specifikimet teknike të bazuara në këtë Kod.

Termi	Përcaktimi
AC	Rryma/Tensioni Alternative
Aplikantët e Sistemit të Shpërndarjes	Person juridik, Përdorues aktual ose i ardhshëm i Sistemit të Shpërndarjes , që aplikon për leje për t'u kyçur ose për të modifikuar lidhjen ekzistuese në Sistemin e Shpërndarjes .



Aplikimet për lidhje në Sistemin e Shpërndarjes	Dokumente të plotësuar nga Përdoruesit e perspektivës, që kërkojnë qasje për kyçje në Sistemin e Shpërndarjes , ose nga Përdoruesit ekzistues për të modifikuar kyçjen ekzistuese. Me qëllim që të marrë miratimin e OSSH -së për kyçje, dokumentet përgatiten sipas dispozitave të këtij Kodi.
AKS	Agjensioni Kosovar i Standardizimit në kuadër të MTI
DC	Rryma/Tensioni Njëkahore
Defektet	Defekti është një fenomen, që ndodhë për shkak të arsyeve të brendshme dhe të jashtme dhe shkakton deformimin e parametrave të energjisë elektrike ose ndërprerjen e funksionimit për një periudhë të caktuar kohe, të një ose më shumë elementeve, që nga ana tjetër çojnë në ndërprerjen e furnizimit me energji elektrike.
Demarkacioni	Kufijtë e lejuar të lëvizjes së personave në objektet elektroenergjetike
Diagrami i ngarkesës	Progresi i ngarkesës gjatë çdo ore (00 – 24 orë) për një ditë, ose një periudhë tjetër (15 min) për një konsumatorë, drejtim apo stabiliment etj.
Energjia elektrike aktive	Energjia Elektrike Aktive (kWh dhe shumëfishet e saj) është fuqia aktive që gjenerohet apo kalon në një qark elektrik gjatë një intervali kohe, duke qenë integrali i caktuar i fuqisë aktive me kufij kohor.
Energjia e Dukshme	Energjia e Dukshme nënkupton integralin e Fuqisë së Dukshme në respekt të kohës, e matur me VAh dhe shumëfishët e tij.
Energjia Elektrike Reaktive	Energjia Elektrike reaktive (kVarh dhe shumëfishet e saj) është integrali i caktuar me kufij kohor i fuqisë reaktive .
Faktori i Fuqisë	Raporti i fuqisë elektrike aktive (W) me fuqinë elektrike të dukshme (VA) (cosφ). Vlera minimale e lejuar e cosφ është 0.95.



Frekuenca Nominale	Numri i periodave të rrymës alternative për sekondë e shprehur në Hz. Frekuenca në të cilën operon normalisht sistemi është 50 Hz.
Fuqia e Instaluar e Gjeneruesit Elektrik	Kapaciteti nominal i fuqisë aktive që mund të japë një Gjenerues i Energjisë Elektrike pa ndërprerje, bazuar mbi dokumentacionin e prodhuesit (certifikatën e prodhuesit), i cili është shkruar në etiketën përkatëse të prodhuesit.
Fuqia Elektrike Aktive	Produkti i tensionit, rrymës dhe kosinusit të këndit ndërmjet tyre. $P=(U \times I) \times \cos\phi$ ose shkalla(madhësia) me të cilën transferohet energjia në (kW dhe shumëfishet e saj).
Fuqia Elektrike Reaktive	Produkti i tensionit, rrymës dhe sinusit të këndit të fazës ndërmjet tyre. $Q=(U \times I) \times \sin\phi$ në (kVAr dhe shumëfishet e saj)
Fuqia Maksimale e Gjeneratorit Elektrik	Maksimumi i mundshëm i fuqisë, që është në gjendje të japë Gjeneruesi i Energjisë Elektrike në kushte të caktuara mekanike dhe elektrike të tij.
Fuqia e Dukshme	Fuqia e Dukshme paraqet prodhimin e vlerave efektive të rrymës dhe tensionit.. Për qarqet e sistemeve AC paraqet rrënjën katrore të katrorëve të fuqisë aktive dhe reaktive dhe e matur me kVA dhe shumëfishëve të tij.
Furnizuesi	Person juridik ose kompani e licencuar, që blenë dhe shet Energji Elektrike, për furnizimin e konsumatorëve në bazë të legjislacionit në fuqi.
Gjenerues (Prodhues)	Një person apo kompani që ka në pronësi dhe që ndërmerr aktivitetin e kontrollimit dhe operimit të njësive gjeneruese dhe që gjeneron energji elektrike sipas licencës.
Gjeneruesit e Pavarur	Personi apo kompania e cila gjeneron energji elektrike përfshirë edhe konsumatorët me gjenerim vetanak, të cilët janë direkt të kyçur në Sistemin e Shpërndarjes së OSSH -së.



Gjenerues Elektrik	Një tërësi godinash me disa pajisje mekanike dhe elektroenergjetike të caktuara, të cilat kanë si destinacion bazë gjenerimin e Energjisë Elektrike.
Gjenerues vetë-prodhues	Është përdoruesi me njësi gjeneruese që prodhon energji elektrike, kryesisht për përdorim vetanak.
Gjeneruesi i Lidhur në Sist. Shpërndarës	Gjenerator Elektrik me njësi gjenerimi të lidhur direkt në Rrjetin e Shpërndarjes së Energjisë Elektrike.
Harmonikët	Rryma (Tensionet) sinusoidale me frekuencë të njëjtë dhe me shumëfishat numerik të frekuencës nominale.
Humbjet Teknike të Energjisë	Humbja teknike e Energjisë Elektrike në një element rrjeti paraqet diferencën mes Energjisë Elektrike hyrëse në element dhe Energjisë Elektrike që del nga elementi.
I izoluar	Procesi i arritjes së shkëputjes së pajisjes nga një pjesë e sistemit.
IEC	Komisioni Elektroteknik Ndërkombëtar (International Electrotechnical Commission)
Injektimi nga Rrjeti i Transmisionit	Kalimi i Energjisë Elektrike në Sistemin e Shpërndarjes nga Sistemi i Transmisionit në pikat e kyçjes midis tyre.
Kalibrim	Përveç kuptimit të centrimit të njehsorit në vlerën e kërkuar, ky emërtim shfrytëzohet edhe në kuptimin e certifikimit teknik të njehsorit, i cili përmbush standardin për vulosjen me pllomba shtetërore të tij.
Kërkesa (konsumi)	Nëse nuk jepet ndryshe, kërkesa e shprehur në MW ose MVAR e Energjisë Elektrike Aktive dhe Reaktive.
Kërkesa Maksimale	Kërkesë Maksimale, do të thotë vlerë maksimale të kVA e tërhequr në pikën matëse të furnizimit të konsumatorit në pronë të tij, gjatë çdo periudhe kohore prej 15 minutash, ashtu siç është përcaktuar nga ZRrE .



Kërkesa Maksimale e Njëkohshme	Për një periudhë të caktuar kohore, shuma e të gjitha kërkesave individuale për gjatë tërë pikave shkëmbyese në SSh jep si rezultat kërkesën e njëkohshme të OSSH -së. Për një muaj (30 ditë kjo do të llogaritet për intervale kohore prej 15 minutash si: $4 \times 24 \times 30 = 2880$ periudha).
Kodi i Shpërndarjes	Është tërësia e rregullave teknike, që rregullojnë funksionimin e rrjetit të shpërndarjes dhe që vendosin kushtet dhe termat e shërbimeve të OSSH -së për Përdoruesit dhe Konsumatorët .
Kodi i Matjes	Nënkupton grumbull rregullash teknike të lëshuara nga Operatori i Sistemit të Shpërndarjes lidhur me matjen e energjisë elektrike.
KQKO	Komisioni Qeverisës i Kodeve Operacionale
Konsumatori fundor (tarifor)	Konsumatori që blenë energji elektrike për përdorim vetanak.
Konsumatori i Kualifikuar	Konsumatori që ka të drejtë të zgjedhë, për nevojat e tij vetjake, furnizuesin e Energjisë Elektrike
Konsumatori Vetprodhues	Është përdoruesi me njësi gjeneruese që prodhon energji elektrike, kryesisht për përdorim vetanak
Kufijtë e Pronësisë	Kufijtë mes Sistemit të Shpërndarjes dhe pajisjeve në pronësi të Përdoruesit .
Kushtet e Ngjarjes	Kushte operimi për një pajisje, instalim të veçantë elektrik me një ose me shumë defekte që dëmtojnë operimin e Sistemit të shpërndarjes ose ndërpresin furnizimin me energji elektrike.
Kushtet Teknike për Kycje	Dokument i lëshuar nga OSSH që lejon lidhjen e objekteve elektrike të Aplikantit, me Sistemin e Shpërndarjes
KVA	KiloVolt-Amper
Kycja	Kycja mes dy objekteve/sistemeve apo Përdoruesve të Sistemit të Shpërndarjes .



Licencë	Është definuar si në Nenin 2 të Ligjit për Energjinë pika 1.17 dhe Nenin 3 të Rregullit mbi Licencimin e aktiviteteve Energjetike në Kosovë.
Ligji i Energjisë Elektrike	Është ligji aktual për energji elektrike, i miratuar nga Kuvendi i Republikës së Kosovës
Lidhja e shkurtë	Lidhja e shkurtë është ndodhia për shkak të dëmtimeve të ndryshme ose veprimeve të gabuara që lidhin elementet mes dy pikave me potenciale të ndryshme.
Luhatja (Oscilimi)	Perceptimi në mënyrë vizuale, i krijuar nga një luhatje e lehtë që reflektohet në ndriçim ose shpërndarja spektrale e të cilit luhatet me kalimin e kohës.
Luhatjet e Tensionit	Një seri ndryshimesh të shpejta tensionit, që mund të jenë të rregullta ose të çrregullta.
Matja Tarifore	Sistemi i matjes së energjisë elektrike që përbëhet prej pajisjeve matëse dhe pajisjeve për grumbullimin e të dhënave, në bazë të të cilave furnizuesi i energjisë elektrike bënë llogaritjen.
Marrëveshja e Kycjes	Një marrëveshje dypalëshe në mes OSSH-së dhe çdo Përdoruesi të Sistemit të Shpërndarjes , që përmban tërësinë e kushteve për kycje në Sistemin e Shpërndarjes .
Mbrojtja	Masa për parandalimin e kushteve jo normale në Sistemin Elektroenergjetik , zbulimin e defekteve dhe aktivizimin e alarmeve dhe dhënieve të sinjaleve, deri në shkëputjen e elementit të defektuar.
Mbrojtja ndihmëse (back – up) (Mbrojtja Rezervë)	Sistemi mbrojtës që do të ndërpret një ndërpres ose mekanizma të tjerë që ndërpresin rrymën e lidhjes së shkurtë , në mungesë të operimit të mbrojtjes, të një sistemi tjetër mbrojtje.



Mirëmbajtja	Procesi i gjithë veprimeve teknike dhe organizative të kryera për elementet e Sistemit Elektroenergjetik gjatë periudhës së mirëmbajtjes me qëllim që të rikuperohen aftësitë e tyre përforcuese për funksionet e planifikuara.
MTI	Ministria e Tregtisë dhe Industrisë
Ndarësi	Një mekanizëm që siguron në pozicion të hapur një shkëputje të dukshme të një qarku elektrik .
Ndërprerjet e Planifikuara	Janë ndërprerjet e furnizimit me Energji Elektrike për shkak të mungesës së gjenerimit, mbingarkesës se elementeve të Sistemit Elektroenergjetik (përveçse kur është ndërprerje e detyruar) si dhe ndërprerjet për mirëmbajtjet e planifikuara.
Ndërprerjet për shkak të Defekteve në Sistemin EI-En.	Ndërprerje e furnizimit me energji elektrike për shkak të defekteve të elementeve të Sistemit Elektroenergjetik (si linjat, transformatorët e nënstacioneve, njësitë gjeneruese, etj.).
Ndërprerësi i Qarkut	Një pajisje mekanike kyçëse/ shkyçëse, e aftë të ndërpresë rrymat në kushte normale të qarkut si dhe të përcjellë dhe të ndërpresë për një periudhë të caktuar kohe rrymën në kushte të veçanta jonormale të qarkut, si ato të qarkut të lidhjes së shkurtër.
Ngarkesa / Kërkesa (konsumi)	Ngarkesa është shkalla me të cilën energjia elektrike e shpërndarë në apo prej një sistemi apo një pjese të sistemit, e shprehur në MW dhe MVA _r (d.m.th. fuqi aktive dhe fuqi reaktive).
Piku	Maksimumi i vlerës së ngarkesës në MW, regjistruar brenda një periudhe kohore specifike.
Ngarkesa Maksimale	Ngarkesa maksimale e regjistruar, do të thotë vlera maksimale në kW e tërhequr në pikën matëse të furnizimit të konsumatorit në pronën e tij, gjatë çdo periudhe kohore prej 15 minutash ashtu siç është përcaktuar nga ZRrE .



Ngarkesa Maksimale e Njëkohshme	Për një periudhë të caktuar kohore (një periodë 15 minutëshe), shuma e të gjitha ngarkesave individuale për gjatë tërë pikave shkëmbyese në SSH , jep si rezultat ngarkesën e njëkohshme të OSSH -së. Për një muaj (30 ditë kjo do të llogaritet për intervale kohore prej 15 minutash si: $4 \cdot 24 \cdot 30 = 2880$ periudha).
Ngarkesat e Çrregullta	Ngarkesa që kanë mundësi të krijojnë harmonikë , luhatje ose mungesë balance në sistem.
Ngjarja	Një ndodhi e paplanifikuar apo e papërcaktuar që ndodhë në Sistem, e që përfshinë përshkrimin e përgjithshëm, defektet, incidentet dhe shkatërrimet.
Njësia ose pajisja gjenerale për Lexim	Nënkupton Njësinë ose pajisjen gjenerale për lexim me të gjitha pajisjet shtesë që mund të shkarkojë të dhënat nga njehsorët e ndryshëm statik AC të energjisë kur janë të ngarkuar me softuerë specifik që do të quhet programi për leximin e instrumentit matës.
Njehsori	Njehsori është pajisje për matje të energjisë aktive dy-drejtimesh, fuqisë aktive, fuqisë reaktive, fuqisë së dukshme, rrymës, tensionit, faktorit të fuqisë , frekuencës dhe çdo parametri tjetër elektrik që rrjedh nga këto matje. Njehsori , duhet të jetë në gjendje të regjistrojë parametra të ndryshëm ashtu siç kërkohen për kategori të posaçme të konsumatorëve në bazë të tarifave të aplikuara kohë pas kohe.
Njehsori Kryesor dhe Njehsori Kontrollues	Njehsori primar, i cili përdoret për qëllime të faturimit, emërohet si Njehsori Kryesor . Njehsori kontrollues përdoret si mbështetje e Njehsorit Kryesor për qëllime të faturimit, atëherë kur Njehsori Kryesor nuk mund të regjistrojë ose bëjë gabime më të mëdha se sa që janë të lejuara me standard.



Njehsorët Operativ	Pajisjet matëse si dhe pajisjet përcjellëse për matje që janë instaluar për: Qëllime operationale dhe kontrollin e sistemit; Qëllimet për Monitorimin dhe Regjistrimin manual; Vlerësimin e konsumit në trafo lokale të instaluar në anën e TM dhe TU të Transformatorit të Distribuimit 10(20)/0.4 kV dhe 35/0.4 kV.
Njësia Gjeneruese	Çdo njësi gjenerimi që prodhon Energji Elektrike
Normat	Standardet, kodet, rregullat, rekomandimet, vendimet dhe dokumente të tjera normative të vendosura me ligje, akte nënligjore, rregullore, urdhëresa, dokumente të tjera zyrtare dhe kontrata.
Objektet e Sektorit Elektroenergjetik	Një tërësi godinash, ndërtesash dhe pajisjesh të ndryshme të projektuara për të gjeneruar, transmetuar dhe shpërndarë Energji Elektrike.
Operatori i Tregut	Është personi juridik, i licencuar nga ZRRE, që është përgjegjës për organizimin dhe administrimin e tregut të energjisë elektrike dhe barazimin përfundimtar mes gjeneruesve, furnizuesve dhe konsumatorëve.
Operimi	Një veprim i planifikuar i kryer në Sistemin e Shpërndarjes.
OSSH	Nënkupton Operatorin e Sistemit të Shpërndarjes sipas nenit 2 të Ligjit për Energjinë Elektrike.
OST	Nënkupton Operatorin e Sistemit të Transmisionit , sipas Nenit 2 të Ligjit për Energjinë Elektrike.
Pajisja e përtokëzimit	Një pajisje e fiksuar apo portative për sigurimin e një kycje të sigurt, në mes të një përcjellësi (përçuesi) dhe tokës.
Palët	Një Gjenerues, Tregtar ose palë tjetër që është përdorues i Sistemit të Shpërndarjes



**Përcjellja e të
Dhënave të
Ngarkesës**

Përcjellja e të Dhënave të Ngarkesës është databazë e vlerës së ngarkesës e definuar në kW, kVAr ose kVA (me shumëfishat e tyre) për çdo interval kohor të parapërcaktuar.

**Periudha e
Ngarkesës**

Periudhë e ngarkesës do të thotë, periudha gjatë së cilës fuqia aktive, reaktive ose e dukshme, janë integruar ashtu që të prodhojnë vlerën mesatare të ngarkesës. Për qëllime të vendosjes (marrëveshjes) çdo periudhë e ngarkesës duhet të jetë në kohëzgjatje prej 15, 30 ose 60 minutash dhe që do të fillojë nga ora 0.00 dhe në përputhje me tarifat e aplikuara.

**Përdoruesi i
Sistemit të
Shpërndarjes**

Furnizuesi publik, Furnizuesit e pavarur, Gjeneruesit e Pavarur të lidhur me Rrjetin e Shpërndarjes, Konsumatorët tarifor, dhe Konsumatorët e Kualifikuar të lidhur direkt me rrjetin e shpërndarjes si dhe çdo person tjetër fizik ose juridik që përfiton nga shërbimet e rrjetit të shpërndarjes.

Përdoruesit Kryesor

Përdoruesit kryesor janë: Gjeneruesit me fuqi të instaluar mbi 100 kW të lidhur drejtpërdrejt me **Sistemin e Shpërndarjes** si dhe të gjithë klientët e lidhur në Sistemin e Shpërndarjes në tension të mesëm.

Pika e Kycjes

Pika fizike në të cilën instalimet e Përdoruesit të Sistemit të Shpërndarjes lidhen me Sistemin e Shpërndarjes.

**Pika e Furnizimit
nga Sistemi i
Transmisionit**

Një pikë lidhje mes **Sistemit të Transmetimit** dhe **Sistemit të Shpërndarjes** ose mes **Sistemit të Transmetimit** dhe një **Përdoruesi** të lidhur direkt në **Sistemin e Transmetimit**.

Pika e Matjes

Pika e matjes është vendi fizik, ku është instaluar sistemi i matjes së energjisë elektrike dhe ku sistemi i matjes plotëson të gjitha kushtet teknike dhe të saktësisë sipas Kodit të Matjes së Energjisë Elektrike.

Pika fizike e matjes përcaktohet plotësisht nga marrëveshjet midis Palëve.



Pika e Përbashkët	Pika në Sistemin e Shpërndarjes që është elektrikisht dhe teknikisht më afër me Pikën e Lidhjes dhe nga e cila lidhen ose mund të lidhen ngarkesa të klientëve të tjerë.
Procedurat për Mosmarrëveshjet	Procedurat e përshkruara në "Rregullin për Zgjidhjen e Kontesteve", të aprovuar nga ZRrE.
Prodhuesit e Pavarur të Energjisë Elektrike	Gjeneruesit e Energjisë Elektrike të ndarë nga Sistemi Elektroenergjetik që prodhojnë Energji Elektrike për përdorimin e tyre, ose për shitje tek klientë të veçantë ose për shitje në Sistemin Elektroenergjetik.
Protokolli	Protokolli është softueri i përdorur për shkëmbimin e informatave me pajisjet e jashtme ose pajisjeve për pikën e shkëmbimit.
Qasja në Sistemin e Shpërndarjes	E drejta e subjekteve të licencuara që gjenerojnë ose furnizojnë energji elektrike si dhe e drejta e konsumatorëve të energjisë elektrike të kyçen dhe të përdorin, sipas legjislacionit në fuqi, shërbimet e sistemit të shpërndarjes .
Qendra Nacionale Dispeçerike	Qendra nga ku bëhet operimi dhe përcjellja e Sistemit Elektroenergjetik të Transmisionit të OST-së, intern dhe ekstern me Sistemet tjera jashtë Kosovës, duke marrë parasysh programimin dhe ruajtjen e sigurisë operative dhe parametrave të cilësisë sipas kushteve teknike.
Qendra Dispeçerike e Shpërndarjes	Qendra nga ku bëhet operimi dhe përcjellja e Sistemit Elektroenergjetik të Shpërndarjes së OSSH-së në tërë territorin e Kosovës duke marrë parasysh programimin dhe ruajtjen e sigurisë operative dhe parametrave të cilësisë sipas kushteve teknike.



Qendra Grumbulluese e të Dhënave	Qendra Grumbulluese e të Dhënave, është qendra e cila i grumbullon dhe i proceson të dhënat nga njehsorët matës , të energjisë elektrike për aplikime të ndryshme si p.sh. llogaritë e energjisë dhe auditimin e energjisë elektrike, pagesat e energjisë si dhe sistemin për kalkulimin e humbjeve.
RAT	Rregullimi Automatik i Tensionit
Rrjeti i Transmisionit të Energjisë Elektrike	Rrjeti i Transmisionit të Energjisë Elektrike në nivelet 110 kV, 220 kV, 400 kV që mundëson transmetimin e sasive të mëdha të energjisë në distanca të largëta.
Rryma e Lidhjes së Shkurtër	Rryma që qarkullon në një qark të shkurtër në një pikë të caktuar në Sistemin Elektroenergjetik dhe që mund të shprehet me kA.
SCADA (Supervisory Control and Data Acquisition)	Një shkurtesë për Kontroll, Mbikëqyrje dhe Mbledhje të Dhënash në sistemin kompjuterik në kohë reale që përdoret për të monitoruar dhe kontrolluar Sistemin e Transmisionit apo Shpërndarjes në kohë reale.
Spektori Elektroenergjetik	Bashkësia e aktiviteteve të planifikimit, zhvillimit, ndërtimit, përdorimit dhe mirëmbajtjes për instalimin e centraleve të Gjenerimit, Transmetimit, Shpërndarjes, sistemeve/objekteve të Konsumatorëve të Kualifikuar, Furnizuesit e Energjisë Elektrike dhe Linjat e Interkonekcionit për import-eksport, tranzit dhe shkëmbimet me vendet fqinje.
Shpërndarësi i Energjisë Elektrike	Çdo person ose subjekt juridik i licencuar për shpërndarje të energjisë elektrike sipas legjislacionit në fuqi, me një nivel tensioni më të ulët se 110 kV.
Shpërndarja	Është transporti i energjisë elektrike në sistemet shpërndarëse të tensionit të mesëm dhe të ulët, duke pasur parasysh shpërndarjen deri te konsumatori fundor.



**Shqyrtimi
(Komisionimi)**

Procesi përfundimtar i testimit të një pjese të **Sistemit të Shpërndarjes**, para se ajo pjesë e **Sistemit** të vihet në punë.

**Saktësia e
Përgjithshme**

Kombinimi i saktësisë së njehsorit, pajisjeve përcjellëse për transformatorët matës si dhe përcuesit për sistemin matës.

**Sistemi i
Shpërndarjes**

Sistemi i Shpërndarjes në nënstacionet 220/35/20/10 kV, 110/35/20/10 kV përfshinë: të gjitha kthinat dalëse 35 kV dhe 10(20) kV, (përveç kthinës transformatorike të TM dhe të shpenzimit vetanak nga zbarrat), pajisjet kyçëse/shkyçëse si dhe të gjithë elementet përcjellëse ndarëse, përtokëzuese, matëse e mbrojtëse në nivel tensioni më të ulët dhe TM në pronësi të OSSh-së. Gjithashtu të gjitha elementet e sistemit të tensionit të mesëm dhe të ulët (35 kV, 10(20) kV, 6.3 kV dhe 0.4 kV me transformimet përkatëse) deri te pika matëse (PM) e konsumatorit apo gjeneruesit, përfshirë edhe PM

**Sistemi i
Transmisionit**

Rrjeti i energjisë elektrike në zotërim të OSTT.

**Sistemi Bazik
Kompjuterik**

Sistemi Bazik Kompjuterik nënkupton përdorimin e të dhënave që shkarkohen nga njehsorët matës nëpërmjet të **Qendrës Grumbulluese të të Dhënave** ose nëpërmjet rrjetës komunikuese nga largësia dhe i shkarkon në Formate Standarde që më vonë përdoren për kalkulime, analizë dhe paraqitje të ndryshme

**Sistemi i Matjes
(Grupi Matës – GM)**

Sistemi i matjes nënkupton **njehsorët**, transformatorët (**TMRR** ose **TMT**), pajisjet mbrojtëse të njehsorëve duke përfshirë alarmet si dhe grumbulluesit e të dhënave, përcuesit që janë pjesë e pajisjeve matëse në pika të caktuara.

**Startimi nga zero
(Black Start)**

Procesi i kthimit në gjendjen e mëparshme të sistemit energjetik pas një defekti të përgjithshëm apo të pjesëshëm.

Tensioni i Lartë

Tensioni në nivelin nga 110 kV e më lartë.

Tensioni i Mesëm

Tensioni në nivelin nga 35 kV deri në 1 kV.



Tensioni i Ulët	Tensioni në nivelin nën 1 kV.
Tokëzimi	Një mënyrë për të siguruar një lidhje të sigurt në mes përcjellësve dhe pajisjeve elektrike dhe tokës, nëpërmjet një pajisje tokëzimi.
TMRR dhe TMT	Nënkupton Transformatorët Matës të Rrymës (TMRR) dhe Transformatorët Matës të Tensionit .
Trafo-Stacioni (Nënstacioni) Transformues	Tërësia e stabilimenteve elektroenergjetike, funksioni i të cilave është të transformojë dhe të transferojë Energji Elektrike nga një rrjet në një rrjet tjetër me nivele të ndryshme tensioni.
Tregu i Energjisë Elektrike	Aranzhimet tregtare komerciale të Energjisë Elektrike në Kosovë në përputhje me Ligjin për Energjinë dhe Ligjin për Energjinë Elektrike.
Urdhri Operativ	Urdhër i detyrueshëm për njësinë pritëse që lëshohet nga Qendra Nationale Dispeçerike ose nga Qendra Dispeçerike e Shpërndarjes sipas rregulloreve në fuqi. Urdhrat transmetohen me telefon dhe fakse ose pas instalimit të sistemit SCADA nëpërmjet mesazheve digjitale.
Veprimi Operativ	Veprime nga njësia që merr Urdhrin Operativ të nxjerrë nga Qendra Nationale Dispeçerike ose Qendra Rajonale Dispeçerike si dhe veprimet e programuara nga Palët që ndikojnë në funksionimin e Sistemit Energjetik.
ZRrE	Zyra e Rregullatorit të Energjisë



6. Shtojcat

Shtojca 1

IEC 60051-1 {Ed.5.0}	Direct acting indicating analogue electrical measuring instruments and their accessories - Part 1: Definitions and general requirements common to all parts
IEC 60051-4 {Ed.4.0}	Direct acting indicating analogue electrical measuring instruments and their accessories. Part 4: Special requirements for frequency meters
IEC 60051-5 {Ed.4.0}	Direct acting indicating analogue electrical measuring instruments and their accessories. Part 5: Special requirements for phase meters, power factor meters and synchrosopes
IEC 60051-6 {Ed.4.0}	Direct acting indicating analogue electrical measuring instruments and their accessories. Part 6: Special requirements for ohmmeters (impedance meters) and conductance meters
IEC 60145 {Ed.1.0}	Var-hour (reactive energy) meters
IEC 60211 {Ed.1.0}	Maximum demand indicators, Class 1.0
IEC 60338 {Ed.1.0}	Telemetry for consumption and demand
IEC/TS 60514 {Ed.1.0}	Acceptance inspection of Class 2 alternating-current watthour meters
IEC/TR 60736 {Ed.1.0}	Testing equipment for electrical energy meters
IEC 61358 {Ed.1.0}	Acceptance inspection for direct connected alternating current static watt-hour meters for active energy (Classes 1 and 2)
IEC 62052-11 {Ed.1.0}	Electricity metering equipment (AC) - General requirements, tests and test conditions - Part 11: Metering equipment
IEC 62052-11 {Ed.1.0}	Electricity metering equipment (AC) - General requirements, tests and test conditions - Part 11: Metering equipment
IEC 62053-11 {Ed.1.0}	Electricity metering equipment (a.c.) - Particular requirements - Part 11: Electromechanical meters for active energy (classes 0,5, 1 and 2)
IEC 62053-21 {Ed.1.0}	Electricity metering equipment (a.c.) - Particular requirements - Part 21: Static meters for active energy (classes 1 and 2)
IEC 62053-21 {Ed.1.0}	Electricity metering equipment (a.c.) - Particular requirements - Part 21: Static meters for active energy (classes 1 and 2)
IEC 62053-22 {Ed.1.0}	Electricity metering equipment (a.c.) - Particular Requirements - Part 22: Static meters for active energy (classes 0,2 S and 0,5 S)



Shtojca 2

Current Transformers	Current Transformers
<u>IEC 60044-1-am1 {Ed.1.0}</u>	Amendment 1 - Instrument transformers - Part 1: Current transformers.
<u>IEC 60044-1-am2 {Ed.1.0}</u>	Amendment 2 - Instrument transformers - Part 1: Current transformers.
<u>IEC 60044-1 {Ed.1.2}</u>	Instrument transformers - Part 1: Current transformers.
<u>IEC 60044-3 {Ed.2.0}</u>	Instrument transformers - Part 3: Combined transformers.
<u>IEC 60044-8 {Ed.1.0}</u>	Instrument transformers - Part 8: Electronic current transformers.

Shtojca 3

Voltage Transformers	
<u>IEC 60044-2-am1 {Ed.1.0}</u>	Amendment 1 - Instrument transformers - Part 2: Inductive voltage transformers
<u>IEC 60044-2-am2 {Ed.1.0}</u>	Amendment 2 - Instrument transformers - Part 2: Inductive voltage transformers
<u>IEC 60044-2 {Ed.1.2}</u>	Instrument transformers - Part 2 : Inductive voltage transformers
<u>IEC 60044-3 {Ed.2.0}</u>	Instrument transformers - Part 3: Combined transformers
<u>IEC 60044-5 {Ed.1.0}</u>	Instrument transformers - Part 5: Capacitor voltage transformers
<u>IEC 60044-7 {Ed.1.0}</u>	Instrument transformers - Part 7: Electronic voltage transformers